

Nuorten osallisuus ja digiarki

Vuosiraportti MLL:n nuorille suunnatusta
mediakasvatustoiminnasta 2023

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

Euroopan unionin osittain rahoittama
Verkojen Eurooppa -väline

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Sisällys

Lukijalle	1
MLL:n Nuortennetti – Tietoa, tukea ja tekemistä.....	2
Nuortennetin kävijäkysely	6
Selviytyjät - verkkovertaisryhmät kiusaamista kokeneille	8
Nuorten digivalmiuksia vahvistettiin kouluissa	9
Nuorten mediankäytönkysely	10

Raportin teksti:

Paula Aalto, kehittämispäällikkö, lasten ja nuorten osallisuus, MLL
Kaisa Önlén, digitaalisen nuorisotyön asiantuntija, MLL

Youth Voice Report 2023, Mannerheim League for Child Welfare

Euroopan unionin osittain rahoittama
Verkojen Eurooppa -väline

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Your organization agrees that if Grant Funds are used to create intellectual property, your organization will place (a) any such code or such other inventions under the Apache 2.0 license (<https://opensource.org/licenses/Apache-2.0>), and (b) any other such intellectual property (e.g. creative works that are not code, or patentable) under the CC-BY 4.0 International license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>) within three (3) months from the date of creation. Such intellectual property will be made freely available and searchable by major internet search engines.

Lukijalle

Tässä raportissa kerrotaan MLL:n vuonna 2023 nuorille toteuttamasta mediakasvatuksesta, nuorten osallisuudesta sekä toiminnasta *digitaalisissa ympäristöissä*. MLL:n nuorille suunnatun mediakasvatuksen keskeisiä kanavia ovat Nuortennetti.fi ja Nuortennetin somekanavat, kouluissa järjestetyt oppitunnit, työpajat sekä mediakyselyt.

Vuonna 2023 31 nuorta osallistui aktiivisesti Nuortennetin tekemiseen kanssamme. Vapaaehtoiset nuoret suunnittelivat ja toteuttivat Nuortennetti.fi -sivustolle ja sen sosiaalisen median kanaviin yli 200 mediatuotosta vuoden aikana, keskustelivat keskustelupalstalla ja moderivat palstoille lähetettäviä viestejä. Nuoret olivat mukana podcast-sarjan teossa sekä matkustivat kanssamme Brysseliin EU:n Safer Internet Forum- tapahtumaan. Kohtasimme mediakasvatusaiheilla oppitunneilla 7113 lasta ja nuorta, joiden kanssa keskusteltiin mm. netissä tapahtuvasta kiusaamisesta, tasapainoisesta mediankäytöstä, pelaamisesta, digikaveritaidoista ja kunnioittavasta kohtaamisesta.

Vapaaehtoisten nuorten tapaamisia ja koulutuksia järjestettiin yhteensä 39. Näissä tilaisuuksissa nuorilla oli mahdollisuus ideoida Nuortennetin sisältöjä, saada ohjausta mediatuotosten tekemiseen, sekä vaikeiden aiheiden käsittelyyn. Nuorilta kerättiin kaikissa ohjatuissa tapaamisissa palautetta sekä toiminnan kehittämiseen että erilaisten näkökulmien esiin nostamiseen nuortennetti.fi -sivustolla ja sosiaalisen median kanavissa. Nuoret pääsivät puhumaan itselleen tärkeistä asioista vaikuttaen MLL:n sisällä sekä myös laajemmin valtakunnallisesti.

Vuonna 2023 Nuortennetin sivustolla oli 116 000 evästeet hyväksyntyttä käyttäjää. Sivuston katselukerrat olivat 780 000. Nuortennetti.fi -sivustolla vietettiin aikaa suhteellisen pitkään. Nuortennetti.fi toiminnalliset elementit, kuten testit ja gallupit keräsivät yhteensä yli 20 000 käyttäjää. Nuortennetin moderoidulla ja anonyymillä keskustelupalstalla julkaistiin yli 10 500 nuorten kirjoittamaa viestiä. Keskustelupalstan suosituimpien aiheiden ja eniten ladattujen tietosivujen perusteella nuoria pohditutti seksuaalisuus, ihmissuhteet, ja mielen hyvinvointi.

Nuoria osallistava työmme sai vuonna 2023 merkittävän tunnustuksen, kun Nuortennetti voitti Euroopan nuorisovuoden päätteeksi Suomen parhaan nuoria osallistavan mallin palkinnon. Voittajan valitsi Opetushallituksen sisäinen asiantuntijaraati 51 osallistujan joukosta.

Lämmin kiitos kaikille toiminnassamme mukana olleille nuorille sekä yhteistyökumppaneillemme vuodesta 2023!

Mannerheimin Lastensuojeluliitto

MLL:n Nuortennetti – Tietoa, tukea ja tekemistä

Nuortennetti on MLL:n palvelu ja verkkosivusto, joka asemoituu avoimen nuorisotyön työmuotona:

- Nuorten vertaistuen kanavaksi
- Digitaaliseksi nuorisotyöksi
- Tieto- ja neuvontatyöksi (asiantuntijatekstit ja viiveellinen ohjaus keskustelupalstalla)
- Osallisuuden kanavaksi (Nuortennetti vastaa Finnish Safer Internet Centre- hankkeessa (FISIC) Youth Participation – toiminnasta)
- Avun hakemisen väyläksi (ohjaus MLL:n auttaviin Lasten ja nuorten puhelin ja digitaalisiin palveluihin sekä Selviydytään kiusaamisesta vertaisverkkoryhmiin)

Nuortennetin toimintaa ohjaa nuorisolaki ja YK:n lapsen oikeuksien sopimus. Nuortennetin vapaaehtoisuus mahdollistaa harrastamisen digitaalisessa ympäristössä mistä päin maailmaa tahansa. Nuortennetti on turvallinen ja yhdenvertainen yhteisö, jota rakentavat nuoret ja työntekijät yhdessä. Nuortennetin kehittämistyön keskiössä ovat nuorten kokemukset, yhdenvertainen ja turvallinen käyttäjäkokemus sekä nuorten digitaalisen osallisuuden vahvistaminen. Erityistä huomiota kiinnitetään nuoria kiinnostavaan ajankohtaiseen sisältöön ja saavutettavuuteen.

Vaikka Nuortennetin kävijämäärät ovat olleet pandemian jälkeen laskussa, oli sivustolla 116 000 yksittäistä evästeet hyväksynttä kävijää. Katselukertoja sivustolla oli 780 000. Nuoret viettivät Nuortennetin sivuilla keskimääräisesti enemmän aikaa, kuin verkkosivuilla yleensä. Erityisesti erilaiset testit ja gallupit olivat suosittuja ja niitä nuoret tuottivat myös itse yli 10 erilaisista aiheista. Esimerkiksi Ystävyys ja omat rajat –testin. Testejä ja gallupeja klikkailtiin yli 20 000 kertaa. Nuortennetin suosituimpia sivukokonaisuuksia olivat seksuaalisuus, mieli ja keho sekä apua ja tukea. Anonyymeissä keskustelupalstan viesteissä läsnä olivat murrosiän tuomat muutokset ja normaaliuden pohdinta, vaikeat ihmissuhteet, arjen pienet ilonaiheet, kaverit ja harrastukset. Nuoruuden huolettomuus ja nuorisokulttuurit myös näkyvät Nuortennetin anonyymeissä keskusteluissa. Netti ja media -teeman luetuimmat sivut liittyivät digihyvinvointiin ja netissä tapahtuvaan seksuaaliseen häirintään.

Nuortennetin toiminnassa nuorten osallisuus ja osallistuminen ovat palvelun ytimessä. Nuorten osallisuus on sitä, että nuorella on oikeus ilmaista mielipiteensä, tulla kuulluksi ja saada arvostusta omille mielipiteilleen. Lisäksi heillä on oikeus kuulua yhteisöön, toimia sen aktiivisena jäsenenä ja vaikuttaa yhteisön toimintaan. Osallisuus on toimintaa, jossa nuoret asettavat itse tavoitteita, keskustelevat ja pohtivat eri ratkaisuja sekä tekevät päätöksiä ja kantavat vastuun tekemisistään. Osallisuudessa on kyse myös tasapuolisten oikeuksien toteutumisesta ja niistä huolehtimista. Osallisuus on myös oikeutta luotettavaan tietoon.

Nuortennetistä nuori löytää

- Anonyymien, avoimen ja moderoidun keskustelupalstan.
- Noin 700 tietosivua erilaisista nuoruuteen ikävaiheena liittyvistä asioista, kuten seksuaalisuudesta ihmissuhteista, mielenhyvinvoinnista ja mediakasvatuksesta.
- Mahdollisuuden lähettää oma mielipidekirjoitus, valokuva, runo tai muu sisältö julkaistavaksi Nuortennetissä.
- Mahdollisuuden tehdä merkityksellistä vapaaehtoistyötä erilaisissa rooleissa eri ikäisenä omien voimavarojen mukaan.

- Lasten ja nuorten puhelimen, chatin ja ohjauksen nettikirjepalveluun.
- Selviydytään kiusaamisesta vertaisverkkoryhmät kiusaamista kokeneille nuorille.

Nuortennetin vapaaehtoiset nuoret

Nuortennetin vapaaehtoiset ovat 13–29 -vuotiaita nuoria, jotka tekevät Nuortennettiä yhdessä MLL:n työntekijöiden kanssa digitaalisessa toimintaympäristössä. Toimintaan voi hakeutua ympäri vuoden asuinpaikasta, taustasta tai aiemmasta osaamisesta riippumatta. Vapaaehtoiseksi haluava nuori saa perehdytyksen toimintaan ja häntä tuetaan koko vapaaehtoisuuden ajan. Vuonna 2023 nuorten kanssa järjestettiin yhteensä 39 tapaamista ja vapaaehtoiset tuottivat yli 200 erilaista sisältöä Nuortennetin sosiaalisen median kanaviin ja verkkosivuille. Säännöllistä yhteydenpitoa nuoriin ylläpidettiin Discord-palvelimen kautta. Nuortennetin vapaaehtoiset toimivat digitaalisten välineiden avulla täysin etäyhteyksin, joka madaltaa kynnyksiä osallistua yhteisölliseen toimintaan. Nuortennetin vapaaehtoisuus opettaa nuorelle monenlaisia taitoja, kuten digitaalisissa ympäristöissä toimimisen taitoja, ryhmässä toimimisen taitoja, eettisyyttä, viestintää, median tuottamisen taitoja, mediakriittisyyttä ja vuorovaikutustaitoja. Nuorten palautteen mukaan parasta vapaaehtoisuudessa on ollut mahdollisuus päästä kokeilemaan erilaisia asioita ja jokainen pääsee myös tekemään asioita omien vahvuuksien kautta. Jokaiselle löytyy itselle mieleinen rooli Nuortennetin yhteisöstä. Uusien ystävien löytäminen on myös monelle nuorelle tärkeä syy olla mukana Nuortennetin toiminnassa. Nuoren elämäntilanne ei vaikuta mukana olemiseen, sillä nuori voi osallistua toimintaan omien voimavarojensa ja mahdollisuuksien mukaisesti.

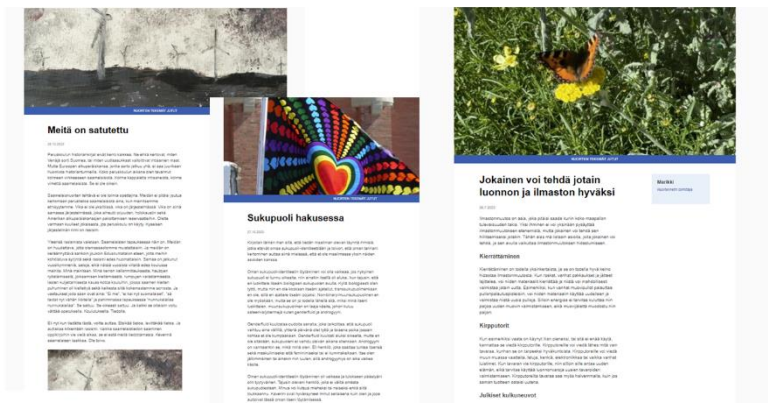
Vuonna 2023 nuoria vapaaehtoisia oli mukana 31. Näiden nuorten joukossa ovat

- Keskustelupalstan moderaattorit
- Keskustelupalstan verkkovapaaehtoiset, eli Verkk@rit
- Nuortennetin toimittajat

Moderaattorit lukevat jokaisen keskustelupalstalle lähetetyn viestin ja moderoivat tarpeen mukaan viestit ennen julkaisua. Verkk@rit varmistavat, että mahdollisimman moni viestin kirjoittaja saa ajatuksiinsa vertaistukea ja kokemuksen nähdyksi tulemisesta. Huolta herättävät viestit käsittelee MLL:ssa työskentelevä Lasten ja nuorten puhelimen päivystäjä. Vuonna 2023 keskustelupalstan sääntöjä uudistettiin ja moderaattoreille järjestettiin teemakoulutuksia mm. sukupuolen moninaisuudesta. Muille vapaaehtoisille järjestettiin koulutusta muun muassa ajanhallinnasta ja hyvinvointitaidoista. Verkkovapaaehtoisille tuotettiin Hyvän vastauksen esimerkit- teemamateriaali, jonka avulla huolehditaan, että keskustelu säilyy eettisten linjausten mukaisena. Nuorten ohjaustyön laatua parannettiin vuonna 2023 kehittämällä digitaalisen ohjaamisen periaatteita ja menetelmiä. Ohjaustyötä kehitettiin säännöllisemmäksi, ryhmäytymistä tukevaksi ja vapaaehtoisten yksilöllisiä tarpeita huomioivaksi. Vapaaehtoisten perehdytysmateriaalia päivitettiin ja laadittiin yksityiskohtaisempia ohjeita erilaisten sisältöjen tekemiseen.

Nuortennetin vapaaehtoisten lisäksi kuka tahansa nuori voi lähettää sisältöä Nuortennettiin. Sisältöä voi lähettää erilaisissa formaateissa, kuten tekstiä, ääntä, valokuvia, piirroksia tai videoita. Nuoret lähettivät sisältöjä julkaistavaksi Nuortennetissä 86.

Nuorten tuottamia sisältöjä Nuortennetissä

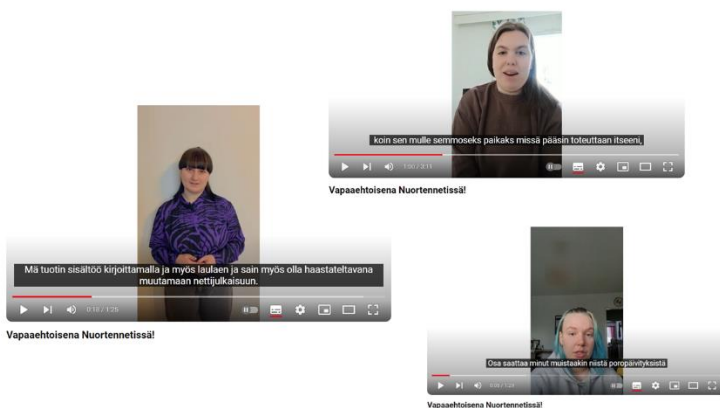

Kuva 1. Nuortennetti.fi -sivustolta löytyviä nuorten tekemiä sisältöjä.

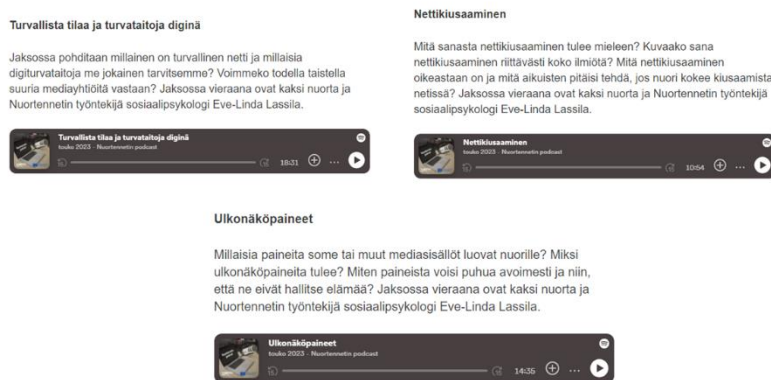

Nuorten toiveita hyvälle elämälle

Kuva 2. Nuorten itsensä tekemä Nuorten toiveita hyvälle elämälle -video.

Kuva 3. Nuortennetin vapaaehtoisten tarinoita Nuortennetin YouTube kanavalla.

Kuva 4. Nuortennetti.fi -sivustolla julkaistut nuorten podcastit.

Keskustelupalstalta vertaistukea

“Tää nuortennetti on ihana paikka! Se on hyvä, kun täällä ei julkaista mitään ilkeetä tai sellasta näihin keskusteluihin. Ja jos tarvii jotain tukea, niin sitä saa aina.”

“Viestit julkaistaan nopeammin kuin aiemmin, ihana ja kannustava palsta, saa apua ja vertaistukea, turvallinen tila.”

- Nuortennetin keskustelupalstoille tulleita viestejä.

Nuoret voivat osallistua moderoidun keskustelupalstan keskusteluihin nimimerkillä, eikä sinne tarvitse kirjautua. Nuortennetin keskustelupalstan viestien määrä on yli kolminkertaistunut viime vuosien aikana. Vuonna 2023 nuorten viestejä julkaistiin 10 516, joka on yli 200 enemmän kuin edellisellä vuonna. Turvallisen, yhdenvertaisen ja avoimen tilan tarjoaminen nuorille edellyttää kaikille yhteisiä sääntöjä, moderointia, aikuisten läsnäoloa ja laadunvalvontaa. Nuortennetin vapaaehtoisten moderaattorien rekrytointiin, ohjaukseen ja keskustelupalstan sääntöjen kirkastamiseen kiinnitettiin erityistä huomiota. Keskustelupalstan jokainen viesti luetaan ja tarvittaessa moderoidaan ennen julkaisua. Mahdollisimman nopea viestien julkaisu edesauttaa palstan aktiivisuutta ja säilyttää keskustelijoiden mielenkiinnon. MLL:n Lasten ja nuorten puhelimen työntekijät käsittelevät huolta herättävät viestit. Nuoret tietävät, että keskustelupalstalta löytyy Päivystäjä mukana keskusteluissa –foorumi muiden keskustelupalstojen lisäksi, jossa viesteihin vastaa aina MLL:n työntekijä.

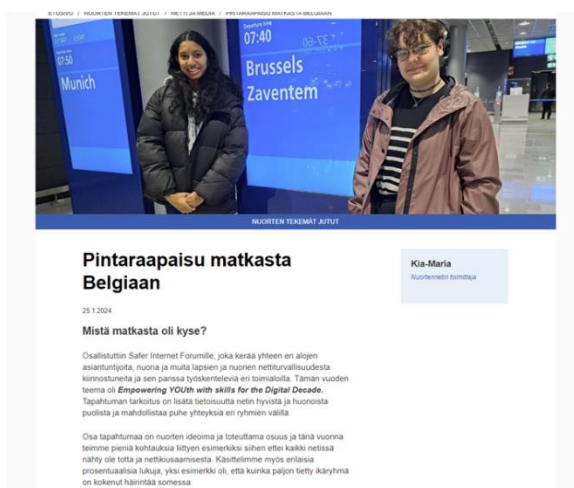
Keskustelupalstaa moderoivat vapaaehtoiset nuoret aikuiset, jotka ovat kiinnostuneita nuorten elämästä ja haluavat tehdä merkityksellistä vapaaehtoistyötä. Osa vapaaehtoisista moderaattoreista opiskelee kasvatus- ja ohjaukselle ja saa Nuortennetin moderoinnista opintopisteitä. Nopealla moderoinnilla on suora vaikutus keskustelupalstan aktiiviseen käyttöön. Mitä nopeammin viestit julkaistaan, sitä enemmän palstalle tulee viestejä. Keskustelupalstan suuren suosion vuoksi Nuortennetin ryhmächatit lopetettiin ja moderaattorien ohjaustyötä kehitettiin ja vahvistettiin lisäkoulutuksen avulla. Moderaattorit saivat itse ehdottaa mihin teemaan tai aiheeseen liittyvää lisäkoulutusta haluaisivat. Sukupuolen moninaisuus nousi yhdeksi toivotuksi koulutusteemaksi.

Vuonna 2023 keskustelupalstan uusia nousevia ilmiöitä olivat erilaiset jatkokertomukset, joita nuoret työstivät yhdessä pitkissä viestiketjuissa. Keskusteluja käytiin seurustelusuhteisiin, sukupuoleen, ihmissuhteisiin, opiskeluun ja omaan kehoon liittyen. Huomion arvoista on, että vakavien ja huolta herättävien viestien määrä lisääntyi vuoden 2023 aikana.

Nuoret Safer Internet Forumin Youth Panelissa

Safer Internet Forum on EU:n järjestämä vuosittainen kansainvälinen konferenssi, jossa mm. poliittiset päättäjät, tutkijat, viranomaiset, nuoret, opettajat ja kansalaisjärjestöt kokoontuvat keskustelemaan uusimmista suuntauksista, jotka liittyvät lasten verkkoturvallisuuteen. Forumia varten kootaan nuorten paneeli Youth Panel, jonka tarkoituksena on tuoda esiin nuorten omia ajatuksia ja toiveita turvallisemmalle internetille suoraan vaikuttajille.

Nuortennetin kaksi toimittajaa osallistui Youth Panel -toimintaan ja Brysselissä lokakuussa 2023 järjestettyyn Safer Internet Forumiin. Nuorten paneelin pääteemana oli Empowering Youth with skills for the Digital Decade. Nuorten paneeli nosti omassa ohjelmassaan esiin lapset sosiaalisen median käyttäjinä ja turvallisen internetin käytön kriteerit. Nuortennetin toimittajat koostivat kokemuksistaan ja mielipiteistään sisältöä Nuortennetti.fi -sivustolle avaten paneelin teemoja myös vertaisilleen.

- Netissä ja eri palvelimeläisyyksien tulo panostaa siihen, että asiat olisi mahdollisen säävettävää entiselle ihmiselle. Etten tarvitse olla teknikan ihminen, jotta voisi ymmärtää tekniikan ja sen toiminnan
- Digi- ja mediakasvatusta on monien ryhmien yhteistyötä ja esimerkiksi vanhemmat tai koulu eivät voi onnistua sinä yksin
- Jokaiselle lapselle ja nuorelle kuuluu tärkeitä mahdollisuuksia oppia ja saada apua netissä toimimiseen ja kohtaamisissa tilanteisiin, olivat ne hyviä tai huonoja
- Koen myös tärkeänä sen, että vaikka maailma digitaalisuutta kovaa tähtä, niin myös nuoria kuunnellaan ja halutaan tietää, mikä on tällä hetkellä hyvin ja mitä ongelmia nuoret näkevät ja kokevat

Tässä oli pintaraapaisu siihen, mitä Safer Internet Forum näytti tapahtumalle osallistuneen nuoren silmiltä

Kurkkaa videoita tunnelmia Kia-Marian ja Diyan kertomana

NUORTEN NETTI Euroopan unionin osarahittama

Facebook YouTube

Euroopan unionin osarahittama

Euroopan unionin rahottama. Tämän julkaisun sisällöstä vastaa yksinomaan Mannerheimin Lastensuojeluliitto, eikä se valittamatta vastaa Euroopan unionin näkemystä.

Kuva 5. Nuortennetin nuorten vapaaehtoisten toimittajien tuottamia sisältöjä liittyen Safer Internet -toimintaan.

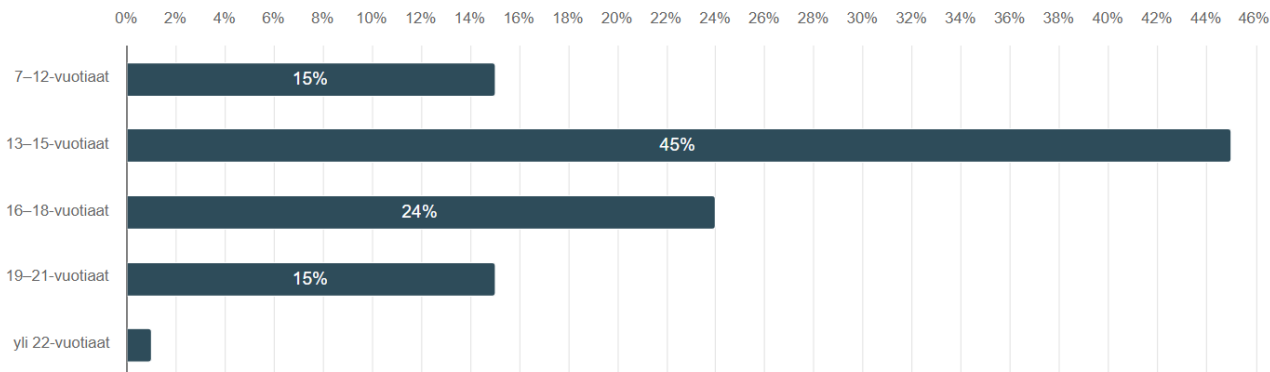
Nuortennetin kävijäkysely

Nuortennetti palvelun kokonaistoimintaa arvioidaan vuosittain avoimen palautteen ja vapaaehtoisten nuorten kokemuksista ja heidän kohtaamisensa avulla kerätyn tiedon lisäksi avoimella kävijäkyselyllä. Kävijäkyselyllä kartoitetaan käyttäjäryhmän ajatuksia nuorennetti.fi-sivuston toimivuudesta, ajankohtaisuudesta ja kehittämisestä. Kävijäkysely toteutetaan Webropol-kyselylomakkeella ja sitä markkinoidaan laajasti Nuortennetissä, sen sosiaalisen median kanavissa sekä kouluissa. Kyselyyn vastasi vuonna 2023 yhteensä 144 nuorta.

Vastaajien ikä jakautui kolmen ikäryhmän kesken ja suurimmaksi nousi 13–15-vuotiaiden ryhmä.

Mihin seuraavista ikäryhmistä kuulut?

Vastaajien määrä: 144

Kuva 6. Nuortennetin käyttäjäkysely.

Mitkä sisällöt kiinnostavat nuoria eniten Nuortennetissä?

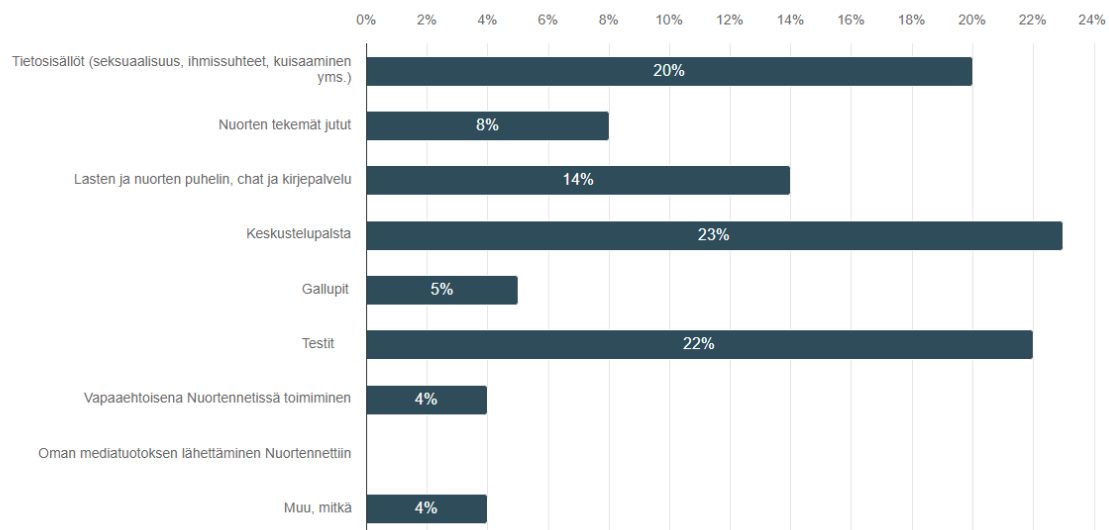
Osa vastaajista näki kyselyn ja Nuortennetti.fi -sivuston ensimmäistä kertaa, joten kyselyyn tehtiin kysymys, joka kannustaa tutustumaan sivustoon. Vastaajat arvioivat kiinnostavimpia sisältöjä. Vastaukset jakaantuivat tasaisesti kolmen sisällön kesken: Keskustelupalsta (25%), Testit (22%) ja Tietosisällöt (20%). Myös Lasten ja nuorten puhelin, chat ja kirjepalvelu olivat suosittuja.

Tutustu Nuortennetti.fi -sivuun muutaman minuutin ajan.

Avaa Nuortennetti.fi uuteen välilehteen tai toisella selaimella, jotta voit helposti palata takaisin tähän kyselyyn.

Mitkä sisällöt olivat kiinnostavimpia?

Vastaajien määrä: 144

Kuva 7. Nuortennetin käyttäjäkysely.

Mitä nuoret kaipaavat Nuortennetti.fi -sivustolla?

Avoimissa vastauksissa nuoret toivat esiin paljon erilaisia ajatuksia. Osalle nuorista nuortennetti.fi -sivustolla oli kattavasti kaikkea, osa nuorista kaipasi taidetta, toiset sen sijaan

lisää nuorten kirjoittamia juttuja. Muutamia samansuuntaisia vastauksia kuitenkin saatiin nuoria kiinnostaviin sisältöihin liittyen:

“Nuortennetissä voisi olla enemmän pelejä yms. ei välttämättä asiasisältöä sisältäviä, vaan enemmänkin ajan kuluttamista varten”.

“Lisää kilpailuita.”

“Lisää testejä ja gallupeita.”

- Nuortennetin käyttäjäkyselyyn tulleita avoimia vastauksia.

Sivuston tekninen toimivuus ja todennäköinen suosittelu. Kyselyssä vastaajat saivat myös arvioida sivuston toimivuutta ja kuinka todennäköisesti he suosittelivat nuortennetti.fi -sivustoa muille. Toimivuutta arviointiin asteikolla 1-4 ja keskiarvo oli 3. Todennäköistä suositteluun arvioitiin asteilla 0-10 ja keskiarvoksi saatiin 7.5. Kokonaisuudessaan käyttäjäkyselyyn vastanneet arvoivat nuortennetti.fi -sivuston sisällön itselleen kiinnostavaksi, eikä mikään aihe tai teema toistunut vastaajien avoimissa vastauksissa, joissa sai tuoda esiin puutteita ja kehittämisideoita.

Nuortennetin tunnettavuutta kartoitetaan vuosittain erilaisten nuorille toteutettavien kyselyiden lomassa. Nuorten mediankäyttöä kartoittavaan kyselyyn vastasi 3627 nuorta. Nuortennetistä oli kuullut 41,2% (1494) vastaajista ja Nuortennetin keskustelupalsta oli tuttu 36% (1307) vastaajalle.

Selviytyjät - verkkovertaisryhmät kiusaamista kokeneille

“Opin käsittelemään kiusaamisen aiheuttamia vaikeita tunteita, hyväksymään sen että oon joutunut kiusaamisen uhriksi, tajunnut etten (valitettavasti) oo ainoa uhri ja että kiusaaminen ei oo mun syy. Ryhmään hakeutuminen ja aktiivinen osallistuminen on ollut varmaan yksi parhaimpia päätöksiä mitä oon tehnyt.”

- Verkkovertaisryhmään syksyllä 2023 osallistuneiden nuorten palaute.

Selviytyjään kiusaamisesta- toiminta on osa MLL:n Järvi-Suomen piirin koordinoimaa Selviytyjät -toimintaa, joka tarjoaa paikallista vertaisryhmätoimintaa ja yksilöohjausta kiusaamista kokeneille n. 12–21-vuotiaille nuorille sekä koulutusta nuoria kohtaaville ammattilaisille.

Nuortennetistä löytyvä Selviytyjät-verkkovertaisryhmä on tarkoitettu 12–21-vuotiaille kiusaamista kokeneille nuorille, jotka haluavat jakaa kokemuksia muiden kiusaamista kokeneiden nuorten kanssa etänä, esimerkiksi oman kodin turvasta. Ryhmässä vahvistetaan sitä, mitä kiusaaminen on heikentänyt ja annetaan nuorille kokemus turvallisesta vertaisryhmästä. Jokainen ryhmästä kiinnostunut nuori haastateltiin etukäteen, jotta varmistuttiin ryhmän sopivuudesta nuorelle. Syksyllä 2023 järjestettyyn ryhmään osallistui neljä 13–19-vuotiasta nuorta. Ryhmä kokoontui verkossa yhdeksän viikon ajan. Ryhmää ohjasi MLL:n työntekijän lisäksi sosionomiopiskelija.

Erilaiset verkkoympäristöt ja sosiaalinen media ovat kiinteä osa lähes jokaisen nuoren päivittäistä elämää. Valtaosa kiusaamista kohdanneista nuorista on kokenut kiusaamista myös

netissä. Feikkitilien luominen, ilkeät kommentit, erilaiset deepfaket, häirintä tai kuvien levittäminen ilman lupaa ovat valitettavan yleisiä ilmiöitä. Selviytyjät verkkovertaisryhmät tarjoavat mahdollisuuden jakaa kokemuksia muiden nuorten kanssa myös nettikiusaamiseen liittyen. Ryhmän tavoitteena on vahvistaa kiusaamista kokeneiden nuorten itsetuntoa ja mielialaa sekä keinoja käsitellä ja selviytyä kiusaamiskokemuksista. Kaikkiin verkkoryhmään osallistuneet nuoret uskalsivat ilmaista mielipiteitään ja ajatuksiaan rohkeammin kuin ryhmän alussa, heillä oli myönteisempiä ajatuksia itsestään ja he olivat ryhmän lopussa toiveikkaampia tulevaisuuden suhteen.

"Opin löytämään erilaisia vahvuuksia ja keinoja, miten käsitellä vaikeita tunteita. Kiusaamiskokemukseni herättämät tunteet ovat voimaannuttavia, ajatus on lähinnä, että se oli ja meni ja nyt nokka kohti tulevaa"

- Verkkoryhmään syksyllä 2023 osallistuneiden nuorten palaute.

Nuorten digivalmiuksia vahvistettiin kouluissa

Vuoden 2023 aikana järjestettiin yhteensä 101 mediakasvatusaiheista oppituntia, joissa kohdattiin yhteensä 6658 oppilasta. Oppituntien teemoina oli mediankäytön ja hyvinvoinnin väliset suhteet, kuten tasapainoinen mediankäyttö, mediankäytön vaikutukset uneen ja keskittymiseen, sosiaaliset mediat ja kaverisuhteet somessa ja peleissä, digitaalinen pelaaminen, seksuaalinen häirintä ja netissä tapahtuva kiusaaminen sekä sota ja uutistulva. Oppitunnit olivat keskustelevia ja toiminnallisia aina kun ryhmän koko ja tila sen mahdollistivat. Oppilailta kerättiin koulutuksista palautetta, johon vastasi yhteensä 598 oppilasta. 94 % vastaajista koki oppitunnin jälkeen tietävänsä hyvin mistä voi hakea apua ja tukea oppitunnilla esillä olleisiin asioihin. 82 % koki saaneensa uutta ajateltavaa oppitunnin ansiosta.

MLL:n tukioppilastoimintaa on 93 % suomalaisissa ylä- ja yhtenäiskouluissa ja tukioppilaita on kouluissa vuosittain n. 11 000. Tukioppilaita koulutetaan vuosittain mediakasvatusasteemaisilla jatkokoulutuksilla (11 kpl, 219 tukioppilasta), jotka käsittelevät kaveritaitoja somessa ja peleissä sekä hyvinvointia tukevaa mediankäyttöä. Tukioppilastoimintaan tuotetaan vuosittain tukimateriaalia oppituntien sekä tietoiskujen ja kampanjoiden pitämiseen. Tukioppilaat pitävät vuosittain omissa kouluissaan mediakasvatusaiheisia aamunavauksia, tempauksia ja oppitunteja koulunsa oppilaille.

MLL toteutti koko hankekauden aikana 1.4.2022- 31.3.2024 yhteensä 361 mediakasvatusaiheista tilaisuutta, joihin osallistui 11 712 lapsen ja nuoren lisäksi 9224 aikuista (vanhempainillat ja ammattilaisten koulutukset). MLL tarjosi EU-rahoituksella ympäri Suomea yhteensä 40 maksutonta mediakasvatuskoulutusta. Niiden lisäksi kouluilla oli mahdollisuus tilata MLL:n kouluttajan pitämään vastaavia oppitunteja omakustanteisesti. Kouluttaja tilattiin osoitteesta www.mll.fi/tilaakouluttaja.

Läppä lentää- digitaalinen oppimispeli tuotettiin syksyllä 2023 ja sitä pelasi 623 joukkuetta. Pelissä käsitellään netissä tapahtuvaa kiusaamista, digitaalisia kaveritaitoja ja kunnioittavaa kohtaamista. Peliä testasi nuorten ryhmä, joka antoi pelistä palautetta, jonka avulla peliä kehitettiin vastaamaan nuorten toiveita.

Nuorten mediankäytönkysely

MLL toteuttaa säännöllisesti erilaisia kyselyitä nuorille, jotta nuorten ääni pääsisi esiin ja heidän ajatuksensa osaksi MLL:n vaikuttamis- ja kehittämistyötä. Nuorten mediankäytön kysely toteutettiin marraskuussa 2023. Nuorten mediankäytön kyselyn tavoitteena oli kartoittaa nuorten mediankäytön tapoja sekä ajatuksia heidän digiarkeensa liittyen.

“On tärkeää, että meidän nuorten mielipide kuullaan ja sitä arvostetaan.”

“Toivottavasti tää kysely tekee asioille jotain.”

“Tää kysely pisti mut itekki miettimään että mikä on hyväks netissä nii oli hyödyllinen!”

Kyselyn toteuttaminen. Kysely toteutettiin marraskuussa 2023 ja vastauksia kerättiin koulujen, oppilaitosten, Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) Nuortennetin sekä sen sosiaalisen median kanavien kautta. Kyselyyn vastasi yhteensä 3 627 nuorta, jotka olivat iältään 9–22-vuotiaita. Vastaajista valtaosa (83 %) oli kuitenkin 13–17-vuotiaita.

Moni nuori haluaisi vähentää mediankäyttöään. Yli kaksi kolmasosaa (69,1 %) kyselyyn vastanneista nuorista arvioi käyttävänsä sosiaalisen median palveluissa tai digitaalisten pelien parissa arkipäivisin kolme tuntia tai enemmän. MLL:n vuonna 2021 tuottamaan Nuoret ja nettikiusaaminen -kyselyyn (N=1123) verrattuna päivittäin kolme tuntia tai sitä enemmän sosiaalista mediaa tai digitaalisia pelejä arkipäivisin käyttävien nuorten osuus on vähentynyt 88:sta prosentista 69:een prosenttiin. Noin kaksi tuntia sosiaalista mediaa tai digitaalisia pelejä käyttävien nuorten osuus vastaajissa on vastaavasti lisääntynyt yli yhdeksän prosenttiyksikköä verrattuna vuoden 2021 Nuoret ja nettikiusaaminen -kyselyyn. Myös sosiaalista mediaa ja digitaalisia pelejä päivittäin tunnin tai vähemmän käyttävien nuorten osuus on kasvanut kahdesta prosentista yli kolmeen prosenttiin. Kyselyyn vastanneet nuoret arvioivat omaa ajankäyttöään digitaalisissa ympäristöissä melko kriittisesti. Nuorista 34,8 prosenttia kertoo haluavansa vähentää netin tai jonkun tietyn palvelun käyttöä ja 7,8 mainitsee jo tietoisesti vähentäneensä netin käyttöä. Sen sijaan 41,7, nuorista kokee käyttävänsä sosiaalisen median palveluita, digitaalisia pelejä ja nettiä omasta mielestään sopivasti. Vastaajista 11,5 prosenttia ilmoittaa, ettei ajattele ajankäyttöään digitaalisissa ympäristöissä lainkaan.

“Ilman puhelinta elämä hymyilee, ei tarvitse miettiä, mitä netissä tapahtuu, kun se ei värise taskussa ilman puhelinta on ihanaa.”

Ulkopuolisuuden ja yksinäisyyden kokemukset lisääntyneet. Nuorten vastauksissa korostuvat sosiaalisen mediankäyttöön liittyvät yksinäisyyden ja ulkopuolisuuden tunteet. Jopa joka neljäs nuori (26 prosenttia) kertoo kokevansa itsensä yksinäiseksi tai ulkopuoliseksi nähdessään sosiaalisessa mediassa esimerkiksi kuvia tilanteista, joissa he eivät olleet mukana. Lisäksi neljäsosa (26 prosenttia) nuorista kertoo ajattelevansa usein, että heidän oma elämänsä on tylsää verrattuna muiden elämään. Nuorista 16,9 prosenttia kokee jäävänsä jostain tärkeästä paitsi, jos he eivät seuraa omia sosiaalisen median kanaviaan päivittäin. MLL:n vuonna 2018 tuottamassa Mediakyselyssä (N=1554) 16 prosenttia nuorista kertoi kokevansa olonsa yksinäiseksi tai ulkopuoliseksi, jos näki postauksia tilanteista, joissa ei ole ollut mukana. Nuorten sosiaaliseen mediaan liittyvät yksinäisyyden ja ulkopuolisuuden tunteet ovat siis kasvaneet jopa 10 prosenttiyksikköä. Myös sosiaaliseen mediaan liittyvät paineet näkyvät nuorten vastauksissa. Kyselyyn vastanneista nuorista 31 prosenttia kertoo kokeneensa painetta näyttää hyvältä somekuvissa. Nuorista 26,7 prosenttia vastasi, ettei koe minkäänlaisia paineita

sosiaaliseen mediaan liittyen. Avoimissa vastauksissa nuoret pohtivat, että sosiaalisen median sisältöihin tulee osata suhtautua kriittisesti, jotta voi välttyä esimerkiksi sosiaalisen median luomilta ulkonäköpaineilta.

“Esimerkiksi erilaiset somen esiin nostamat kauneus ihanteet voivat olla iso riskitekijä nuoren psyykkiselle terveydelle, koska nuoret ovat tyypillisesti alttiita vertailemaan itseään muihin ja yrittämään olla osa ”massaa”.

“Monet sosiaalisen median tunnetut henkilöt muokkaavat kuviaan ja saa nuorille ajatuksen, että pitää näyttää tietynlaiselta, se antaa väärän kuvan monille ja lisää ulkonäköpaineita.”

Nuorten toiveita aikuisille. Kyselyn vastausten perusteella nuorten mediankäyttö kuormittaa jonkin verran nuorten perhearkea sekä suhteita huoltajiin ja muihin nuorten läheisiin aikuisiin. Nuoret toivovat erityisesti, että aikuiset ymmärtäisivät, kuinka tärkeä osa nuoren sosiaalista elämää ja identiteettiä digitaalisissa ympäristöissä toimiminen on. Lisäksi nuorten vastauksissa korostuu kokemus siitä, että aikuiset ajattelevat lähes kaiken puhelimella tapahtuvan toiminnan olevan tyhjänpäiväistä ja nuorille haitallista. Nuoret korostavat käyttävänsä puhelinta myös tärkeisiin asioihin, kuten opiskeluun ja lukemiseen sekä apuna rentoutumisessa, ja toivovat aikuisten ymmärtävän tämän. Nuoret toivovat myös, että mediankäytöstä voitaisiin keskustella perheissä asiallisesti ja nuorta kunnioittaen yksipuolisen ruutuajan rajoittamisen sekä riitelyn sijaan.

“Kotona on tärkeää välittää ja olla kiinnostunut nuorten somen käytöstä eikä aina vaan kieltää kaikkea. Molemminpuolinen kommunikaatio selvittää asiat ja auttaa enemmän kuin pelkkä kieltäminen.”

“Mielestäni aikuisten pitäisi opettaa nuorille jo siitä ensimmäisestä puhelimesta alkaen, miten somessa käyttäydytään ja toimitaan.”

“Aikuiset harvoin auttavat tai tukevat, koska heidän on vaikea ymmärtää, että ajat ovat muuttuneet.”

Myös aikuisten mediankäyttö voi aiheuttaa harmitusta perheissä. Vanhempien puhelimen käyttö häiritsee 9,5 prosenttia kyselyyn vastanneista nuorista. Nuorten vastauksissa nousi myös esiin heidän huoli itseään nuorempien lasten mediankäytöstä ja siitä, miten varhaisessa vaiheessa lapset Suomessa saavat kännykät ja alkavat käyttää nettiä itsenäisesti. Nuoria huolestaa erityisesti se, että lapset saattavat törmätä netissä haitallisiin sisältöihin tai esimerkiksi mahdollisuuksiin ostaa päihteitä.